

მონობა დემოკრატიის მანტიით!

არ მინდა დავიჯერო, რომ ყველაფერი მიზანმიმართულად ხდება. თუმცა, ის სქემები და სისტემები, რაც ჩვენს ქვეყანაში ამ ბოლო ხანებში დაინერგა და მოქმედებს, ბადებს სერიოზულ ეჭვს, რომ ეს ყველაფერი შემთხვევითი არ არის!

მოსახლეობას მუდმივად არწმუნებენ იმაში, რომ საბჭოთა სისტემა არაადამიანური, კაცთმოძულე და საშინელი რეჟიმი იყო ხოლო საბაზრო ეკონომიკა უფრო ეფექტური ეკონომიკაა, ვიდრე გეგმიური ეკონომიკა და ა. შ.

იქმნება შთაბეჭდილება, რომ მიზანმიმართულად მიმდინარეობდა და მიმდინარეობს ზიზლისა და შეურიგებლობის დანერგვა სოციალისტური რეჟიმის მიმართ. თუმცა, ეს თემა ცალკე განხილვის საგანია. ერთი რამ ფაქტია: კომუნისტურმა რეჟიმმა „ბარის და თიხის“ ქვეყანა ჩაიბარა და 70 წელიწადში ინდუსტრიულად განვითარებული სახელმწიფო დატოვა. დამოუკიდებლობის მიღებიდან 20 წლიან პერიოდში ქვეყანა მთლად გაპარტახდა და განვითარებადი სახელმწიფოების სიაში აღმოჩნდა. კომუნისტური რეჟიმის დროს არავინ შიმშილობდა, მოსახლეობა დასაქმებული იყო, იყო უფასო სწავლება, უფასო ჯანდაცვა და ა.შ. ხშირად გავიგონებთ, რომ ჩვენ დაპყრობილები ვიყავით; მართალია ქვეყანაში გაჭირვებაა, მაგრამ სამაგიეროთ თავისუფლები ვართ და ა.შ.

თუმცა, გაჭირვებაც არის და გაჭირვებაც – ქვეყანაში სადაც მოსახლეობის თითქმის ნახევარი სიღარიბის ზღვარს მიღმაა, ოფიციალური სტატისტიკით 77000 ბავშვი შიმშილობს, 1,5 მლნ. ადამიანი უცხოეთშია გადახვენილი ლუკმაპურის საძებნელად, ქვეყანაში დარჩენილი მოსახლეობის 66%-ს კი ქვეყნიდან წასვლა უნდა, ამის საშუალება რომ ჰქონდეს, 400 000 კაცზე მეტი გადახდის უუნაროა და ბანკების შავ სიებშია შეტანილი, ეს უკვე გაჭირვება აღარ არის – ამას ერის ეკონომიკური, გნებავთ სოციალური გენოციდი ქვია.

რა გამოდის? დაპყრობილები

ვიყავით და ქვეყანა წარმატებულად ვითარდებოდა, დამოუკიდებლობა მივიღეთ და ქვეყანა გაპარტახდა და ილუპება. მაშ რაშია დამოუკიდებლობის ხიბლი?

პართ კი დამოუკიდებლავი?

ჩვენ მივიღეთ პოლიტიკური დამოუკიდებლობა და მასთან ერთად ეკონომიკური ექსპანსია. ეკონომიკური ექსპანსია ქვეყნების დაპყრობისა და დამონების ახალი, ეშმაკური, ბევრად უფრო საშიში, ცბიერი და სახიფათო ფორმაა, ვიდრე იარაღის ძალით ქვეყნის დაპყრობა. ნიშანდობლივია, რომ თანამედროვე სამყაროში ჯარი და იარაღი ქვეყნების დასაპყრობად უკვე აღარ გამოიყენება. მათი დანიშნულებაა ქვეყნის სიძლიერის იმიჯის შექმნა და იმ ქვეყნების წინააღმდეგ მათი გამოყენება, რომელთა ეკონომიკური ექსპანსია ვერ ხერხდება და გლობალური სამყაროს თამაშის წესებში არ ჯდება. ეკონომიკურად ქვეყნის დაპყრობა ხდება ფინანსური ინსტიტუტების გამოყენებით. სისტემა უაღრესად დახვეწილი და სასტიკია. პრინციპი მარტივია: ქვეყანამ მაქსიმალურად დაკარგოს ეკონომიკური პოტენცია-

ლი, ჩაეფლოს ვალებში და ვალების მომსახურების მოტივით მაქსიმალურად იქნეს გამოყენებული ეკონომიკური, ბუნებრივი და სხვა რესურსები დამპყროფთა მოვალე ქვეყნების სასარგებლოდ!.. როგორ მიიღწევა ეს?

თუ ხატოვნად შევადარებთ ფული ისეთივე ფუნქციას ასრულებს ეკონომიკაში, როგორც სისხლი ადამიანის ორგანიზმში. სისხლის მეშვეობით ხდება ორგანიზმში სხვადასხვა ორგანოების კვება სხვადასხვა კომპონენტებით. ამა კომპონენტებს სისხლი იღებს ფილტვებიდან ჟანგბადს, კუჭიდან ცილებს ცხიმებს ნახშირწყლებს და ა.შ. სისხლსვე გამოაქვს სხვადასხვა ორგანოებიდანარჩენები. ამავე დროს, ლვიძლის მეშვეობით ხდება თავად სისხლის განმენდა და გამომუშავება. თუ სისხლის მოცულობა შემცირდა, ორგანიზმი არასტაბილურად იწყებს მუშაობას. სისხლის მნიშვნელოვანი დანაკარგის შემთხვევაში კი ორგანიზმი კარგავს ფუნქციონირების უნარს და კვდება.

ზუსტად ასევეა ეკონომიკაში – ფული. თუ ფულის მასა არ შეესაბამება ეკონომიკის არსებულ დონეს და მის პოტენციური განვითარების შესაძლებლობას, ეკონომიკა სტაბილურად არ ვითარდება. თუ ფუ-

ლის მასა კრიტიკულია, ეკონომიკა არასტაბილური ხდება და იწყება ჯაჭვური პროცესი. ეკონომიკის ვარდნა იწვევს ფულის ინფლაციას, ანუ იგივე პროცესს, როგორც ბრუნვაში ფულის მასის შემცირება, ვინაიდან ფულის იგივე მასა მომსახურებას უწევს უფრო ნაკლებ პროდუქციას. ეს თავის მხრივ იწვევს ეკონომიკის კიდევ უფრო მეტ ვარდნას და ა.შ.

რა შეიძლება ასეთ ვითარებას დაუპირისპიროთ?

გავიხსენოთ ადამიანის ორგანიზმი. თუ სისხლის მოცულობა არ შეესაბამება საჭირო ნორმას, ხდება ორგანიზმში სისხლის გადასხმა. ხოლო, თუ ორგანიზმში ჭარბი რაოდენობის სისხლი წარმოიშობა ხდება სისხლის გამოშვება ესეც თავისებური მკურნალობაა. ეკონომიკის სწორად მართვისთვის კი საჭიროა მოქნილი ფულად საკრედიტო პოლიტიკა. გვაქვს კი ასეთი პოლიტიკა? რა თქმა უნდა არა.

უცხოური ფინანსური ინსტიტუტების მოთხოვნით ქვეყანაში ტარდება მკაცრი მონეტარული და ფისკალური პოლიტიკა. ეს კინოშნავს მაღალ გადასახადებს და მინიმალურ ფულის მასას, რაც ეკონომიკის განადგურების უზუსტესი ფორმულაა. ისმება კითხვა: როგორ ხდება ფულის შეტანა ბრუნვაში, ანუ ფულის მასის გაზრდა?

არსებობს ბრუნვაში ფულის მასის გაზრდის რამდენიმე საშუალება:

- სახელმწიფოს მიერ ფულის გაყიდვა, ანუ კრედიტით გაცემა;
- სახელმწიფოს მიერ ბიუჯეტის დეფიციტის დაფინანსება;
- სახელმწიფოს მიერ ადგილობრივ სავალუტო ბაზარზე უცხოური ვალუტის შესყიდვა.

ფულის კრედიტით გაცემა სწორედაც, რომ ფულის გაყიდვაა. ფული ერთადერთი საქონელია, რომლის გაყიდვის დროსაც მოგებას გამოყიდველი ღებულობს მხოლოდ და მხოლოდ გარკვეული, წინასწარ შეთანხმებული დროის შემდეგ. სახელმწიფოს მიერ ფულის გაყიდვის დროს მნიშვნელოვანია საპროცენტო

განაკვეთი. იგი ფულის გაყიდვის დროს დამატებულ ღირებულებას წარადგენს, რომლის დიდი ნაწილი გაყიდვით მიღებული მოგებაა. როცა სახელმწიფოს მიერ გასაყიდი ფულის საპროცენტო განაკვეთი იზრდება, ანუ, ფული ძვირდება ბაზარზე, ფულზე მოთხოვნილება მცირდება, ასეთ დროს ადგილი აქვს ძვირი ფულის პოლიტიკას. ამ შემთხვევაში ინფლაცია მოთოკილია, მაგრამ ეკონომიკური ზრდა ფერხდება, ვინაიდან საკრედიტო რესურსების სიძვირის გამო არაეფექტური ხდება კრედიტის აღება და ეკონომიკური საქმიანობის წარმოება და გაფართოება. როცა სახელმწიფოს მიერ გასაყიდი ფულის საპროცენტო განაკვეთი მცირდება, ანუ ფული იაფდება, ბაზარზე ფულზე მოთხოვნილება იზრდება, ასეთ დროს ადგილი აქვს იაფი ფულის პოლიტიკას.

ამ შემთხვევაში მოსალოდნელია ინფლაცია, მაგრამ სწორი ეკონომიკური პოლიტიკის შემთხვევაში შესაძლებელია ეკონომიკური აქტივობის გაზრდა და ინფლაციის მოთოკვა. ამ შემთხვევაში ეკონომიკა ვითარდება, ვინაიდან საკრედიტო რესურსების სიიაფის გამო ეფექტური ხდება კრედიტის აღება და ეკონომიკური საქმიანობის გაფართოება. ხოლო, მკაცრი მონეტარული პოლიტიკის დროს, სახელმწიფოს მიერ ფულის ყიდვა-გაყიდვა მკვეთრად შეზღუდულია და პრაქტიკულად არ ხდება, რაც ფულის განსაკუთრებულად გაძვირებას იწვევს. ასეთ შემთხვევაში ბაზარზე ნებისმიერი ახალი ეკონომიკური სუბიექტის გამოჩენა, ან არსებული სუბიექტების მიერ ეკონომიკური აქტივობის გაზრდა განაპირობებს სხვა სუბიექტების ეკონომიკური აქტივობის შემცირებას, ან ზოგი მათგანის გაჩერებას.

მცდარია იმის მტკიცება, რომ არსებული ფულის მასა მომსახურებას გაუწევს ბაზარზე ახლად შემოსულ ეკონომიკურ სუბიექტებს და გაიზრდება ფულის ბრუნვის სიჩქარე. ეს უკანასკნელი პირდაპირ დამოკიდებული არაა ფულის მასაზე და მას ეკონომიკური სუბიექტების საქმიანობის, ეკონომიკური ციკლების ხანგრძლივობა განაპირობებს. შეუძლებელია, რომ ბაზარზე ახალი სუბიექტის შემოსვლით, დანარჩენი

ეკონომიკური სუბიექტების ეკონომიკური ციკლების ხანგრძლივობა შემცირდეს და ეკონომიკური ზრდა მოხდეს ფულის ბრუნვის ზრდის ხარჯზე. ასეთ დროს ეკონომიკა სტაგნაციურ მდგომარეობაშია და ნაკლები ფული მიდის ეკონომიკის განვითარებაზე ფულის დეფიციტის პირობებში მკვეთრად იზრდება საკრედიტო რესურსის საპროცენტო განაკვეთი. გავიხსენოთ პერიოდი, როცა წლიური საპროცენტო განაკვეთი 300-360 პროცენტს აღწევდა. ასეთი სახის საკრედიტო რესურსი კი ქვეყნის ეკონომიკის და სოციალური ინფრასტრუქტურის ნგრევას ემსახურება.

სავალუტო ფონდი იძლევა გარკვეულ კრედიტებს ძალიან დაბალ პროცენტში, კონკრეტული მიზნობრიობით, ძირითადად სოციალური პრობლემების მოსაგვარებლად. იმავდროულად, მსოფლიოს განვითარებისა და რეკონსტრუქციის ბანკი იძლევა დაბალ პროცენტთან კრედიტებს ინფრასტრუქტურის (გზები, წყალგაყვანილობა, გაზგაყვანილობის და ა.შ.) განვითარებისთვის და არანაირი დახმარება არ ხდება ეკონომიკის რეალური სექტორის გადასარჩენად, არგუმენტი: „არ შეიძლება საბაზრო ეკონომიკაში ხელისუფლების ჩარევა“. უფრო მეტიც, ქვეყნის ბიუჯეტს კატეგორიულად უკრძალავენ რაიმე ფორმით ეკონომიკაში მონაწილეობას მიღებას, რეგულირების, სუბსიდირების ან სხვა მიზნებისთვის. ვპასუხი მარტივია დაუშვებელია საბაზრო ეკონომიკაში ჩარევა. თუმცა, როცა ამერიკის ეკონომიკას გაუჭირდა 2009 წელს ბარაკ ობამას მთავრობამ დაუყოვნებლივ გამოყო ეკონომიკის დასახმარებლად არნახული თანხა 1,27 ტრილიონი დოლარი. ამ დროს არავის გახსენებია, რომ ამერიკაშიც საბაზრო ეკონომიკაა და ასეთი ჩარევა დაუშვებელია!..

კარგად დავაკვირდეთ რასთან გვაქვს საქმე: პრაქტიკულად ფული ყველგან იდება და არცთუ ცოტა, გარდა ეკონომიკის კვლავწარმოების სექტორებისა (სოფლის მეურნეობა, მრეწველობა). ეს კი იმას ნიშნავს, რომ ვიღებთ იმ ვალებს, რომელთა გასტუმრებაც წინასწარ ცნობილია რომ ვერ მოხდება.

თქალსაზრისი

გაუსტუმრებელი ვალების მომსახურებას ახალი ვალებით ვახდენთ. **ასე და ამრიგად ვალები იზრდება მილიარდობით, რომელთა გასტუმრების პერსპექტივაც სულ უფრო და უფრო იკარგება. ამის შემდგომ მავანისა და მავანის კეთილ ნებაზე დამოკიდებული, როდის რა სიურპრიზს შემოგვთავაზებს. თუ მოისურვებს ქვეყნიდან ხე-ტყეის გაიტანეს, თუ მოისურვებს ჯარის გატანაზე მათთვის სასურველ კანონს მიგვალბინებს, თუ მოისურვებს მიწების გაყიდვის კანონის მიღებას გვაიძულებს, რუსეთს ან სხვა ქვეყანას დაგვაპირისპირებს, გაგვიყალბებენ არჩევნებს და დასკვნას დაგვიწერენ, რომ მიუხედავად დარღვევებისა ყველაფერმა კარგად ჩაიარა!**

რეალურად ყველაფერს ულტიმატუმის სახე ეძლევა, დოკუმენტალურად კი რჩევებისა. თუ რჩევებს არ გაითვალისწინებ, სულ მალე აღმოჩნდება, რომ მილიარდობით ვალი ერთბაშად გაქვს გასასტუმრებელი (არავითარი რესტრუქტურისა, არავითარი გადავადება). თუ კარგად მოიქცევი ყველაფერი შესაძლებელია და მომდევნო „სულის ამოხდამდე“ ცოტახანი გვაცოცხლებენ.

მოდით „რჩევებით იძულების“ პრაქტიკული მაგალითი მოვიყვანოთ 2000 წელს საქართველოს რუსეთის წინაშე არსებული დავალიანების 80 მლნ. დოლარის გადახდის ვადა დაუდგა. ქვეყანას ამ ვალის გადახდის საშუალება ამ პერიოდში არ ჰქონდა. საერთაშორისო სავალუტო ფონდმა პარიზის კლუბის მეშვეობით საქართველოს მთავრობას ურჩია ვალის გადახდა ან რესტრუქტურისა, წინააღმდეგ შემთხვევაში საქართველო ვერ მიიღებდა სავალუტო ფონდის ახალ ტრანშს – 60 მლნ. დოლარს. რუსეთის მთავრობა თანახმა იყო ვალის გადახდის გადავადებაზე, თუ საქართველოს მთავრობა ჩამოაწერდა რუსეთს საქართველოს წინაშე არსებულ დავალიანებას 2 მილიარდ დოლარს, რომლის გადახდაც მომავალში უნდა მომხდარიყო. ეს ის ვალია, რომელიც სსრკ-ს უცხოეთში არსებული ქონების გაყოფით საქართველოს ერგო და რუსეთის მთავრობამ ამ ქონების სანაცვლოდ აღიარა. საქართველოს მამინდელმა მთავრობამ რუსეთს ჩამოაწერა ეს ვალი. 2 მილიარდი კი ისე ჩამოწერეს, რომ 80 მილიონი 2 წლის შემდეგ კვლავ გადასახდელი გვქონდა. თუ მეხსიერება არ მღალატობს, ზუსტად ამ ვალში

რუსეთმა 2 წლის შემდეგ რუსთავის აზოტის ქარხანა აიღო 50 წლით. ალბათ მეტი თვალსაჩინოება აღარაა საქართველოს იმისათვის, რომ დავინახოთ თუ როგორ ხდება ფინანსური ინსტიტუტების მეშვეობით სხვადასხვა ქვეყნების ეკონომიკური, პოლიტიკური და სხვა სახის გადანყვებილებზე ზემოქმედება და მართვა. **ეს ყველაფერი კეთდება ვითომდა დემოკრატიული სახელმწიფოს ასაშენებლად, სინამდვილეში კი ნერგავენ მონობას დემოკრატიის მანტიით.**

მოსახლეობის დიდი ნაწილი არსებული გაუსაძლისი ეკონომიკური მდგომარეობიდან თავის დაღწევას უცხოეთში სამუშაოს შოვნით ახერხებს. მათი უმრავლესობა უცხოეთში არალეგალები არიან. სამსახურებშიც არალეგალურად მუშაობენ შიდა მოსამსახურეებად ან მძიმე სამუშაოზე. ერთიდა იგივე სამუშაოზე არალეგალების ანაზღაურება ბევრად უფრო ნაკლებია, ვიდრე ამ ქვეყნის მოქალაქეებისა. (იმის გამო რომ არალეგალები არიან, მათზე არ ვრცელდება ამ ქვეყნების შრომის კანონმდებლობა და სოციალური გარანტიები).

არ შეიძლება არ ავლნიშნო ერთი რამ: **„დემოკრატიული“ სამყარო კატეგორიულად ითხოვს ჩვენგან საბაჟო კანონმდებლობების ლიბერალიზაციას. თანამედროვე სამყაროში მთელ მსოფლიოში საქონელი თავისუფლად უნდა გადაადგილდებოდეს და არ უნდა ექმნებოდეს რაიმე სახის დაბრკოლებები.** თუმცა, აქ იკვეთება ერთი ფრიად საინტერესო საკითხი – ადამიანი, რომელიც უმუშავარია და მუშაობის დაწყება სურს, წარმოადგენს სამუშაო ძალას. სამუშაო ძალა კი ბაზარზე ისეთივე საქონელია, როგორც ნებებისმიერი სხვა საქონელი. ისმება კითხვა: **რატომ ექმნება დაბრკოლებები ამ სახის საქონელს ერთი ქვეყნიდან მეორეში გადასვლისას?** არსებული შეთანხმებების პირობებშიც კი თუ ადამიანი უცხოეთში მიდის სამუშაოს საძებრად, მას დაბრკოლებები არ უნდა ექმნებოდეს. თუმცა, სრულიად სანინააღმდეგო რეალობასთან გვაქვს საქმე: **ამ საქონლის წინააღმდეგ დასავლეთის განვითარებული ქვეყნები უმნიშვნელოვანეს**

პოლიტიკურ და საკანონმდებლო გადანაცვებებს იღებენ. ხელიშეწყობის ნაცვლად ყველაფერს აკეთებენ, რომ ეს საქონელი თავიანთ ბაზარზე არ დაუშვან.

რამდენად შეესაბამება ეს ვითარება დემოკრატიისა და თავისუფალი საბაზრო ეკონომიკის პრინციპებს? ადამიანის უფლებების დეკლარაციას?

დღეს ბევრს საუბრობენ საერთაშორისო ტრეფიკინგზე. ყველა ქვეყანა თითქოსდა ებრძვის ამ დანაშაულს. სინამდვილეში ამ ქვეყნების მთავრობები თავიანთი გადანაცვებებით თვითონ ქმნიან იმ გარემოს, რომელშიც ტრეფიკინგი ყვავის. ადამიანებს რომ ქვეყნებს შორის თავისუფალი გადაადგილების საშუალება ჰქონდეთ და ოფიციალურდ დასაქმება შეეძლოთ, ტრეფიკინგის საფრთხეც აღარ იქნებოდა.

ცალკე უნდა აღინიშნოს საბაზრო ეკონომიკის ეფექტურობა. პირდაპირ ვიტყვი: ავლნიშნოთ, რომ ასეთი არაეფექტური ეკონომიკა არასდროს არ ყოფილა. ამის უამრავი მაგალითის მოყვანა შეიძლება. მაგალითად, **დღეს საქართველოში უამრავი მშენებლობაა გაჩერებული, ამ მშენებლობებში კი ასეულ მილიონობით თანხებია ჩადებული. რა გამოდის? ეს ქონება გაყინული და გამოუსადეგარია. კიდევ ერთი მაგალითი, ერთ ქუჩაზე უამრავი მაღაზიაა (ქვეყანა ფაქტიურად ერთ დიდ ქარვასლადაა ქცეული) თითოეულ მათგანში ათი ათასობით ლარის, პრაქტიკულად ერთი დღივე პროდუქცია აწყვია, მაშინ როდესაც ერთ ქუჩას ერთი, ან ორი მაღაზია თავისუფლად, პრობლემების გარეშე მოემსახურებოდა. ამ შემთხვევაში არაეფექტურად მუშაობს ფულადი სახსრები რომლებიც ამ მაღაზიებშია ჩადებული, არაეფექტურად გამოიყენება ფართები, არაეფექტურად გამოიყენება შრომითი რესურსები და ა.შ.**

კომერციული კრედიტები ვიდრე საქართველოში არსებულ ქარხნებს მუშაობის პოტენციური ჰქონდა არ შემოდიოდა. სამაგიეროდ XXI საუკუნის დასაწყისში მილიარდობით ასეთი კრედიტი შემოვიდა. ვის და რას ხმარდება ეს კრედიტები? პასუხი მარტივია – უცხოურ კომპანიებს,

რომლებსაც ქვეყანაში თავიანთი პროდუქცია შემოაქვთ. ახლა დავსვით კითხვა, როგორ გამოიყენება იგი?

მოგეხსენებათ, დღეს საქართველოში განვადებების ბუმი. კრედიტები ძალიან იოლად გაიცემა სხვადასხვა საქონლის განვადებაზე. ძირითადად უცხოური კომპანიების საქონელზე, ადგილობრივი ხომ პრაქტიკულად არაფერი ინარმოება.

განვიხილოთ მარტივი მაგალითი ძვირად ღირებულ მანქანაზე. მანქანის გაყიდვა, განვადების გარეშე რომ ხდებოდეს, ცოტა თუ ვინმე მოახერხებდა ასეთი მანქანის შეძენას, დაგუშვით მანქანის ღირებულება შეადგენს 50 000 დოლარს. ესე იგი ამ შემთხვევაში ქვეყნიდან გავიდოდა სავარაუდოდ 4 000 000 დოლარი, ადგილობრივი გამყიდველის მოგებისა და სხვა ხარჯების გათვალისწინებით.

განვადებით გაყიდვის შემთხვევაში კი რეალიზებული მანქანების რაოდენობა მკვერად იზრდება პირობითად 1000 მდე. ამ შემთხვევაში ქვეყნიდან გავა 40 000 000 დოლარი და დაფინანსებას უცხოური საავტომობილო ქარხნები მიიღებენ. სხვა საქონელზეც ანალოგიური სიტუაციაა.

საგულისხმოა ისიც, რომ საქართველოში იმპორტ-ექსპორტის ბალანსი უარყოფითია და 6,0 მლრ. დოლარს აჭარბებს. ეს იმას ნიშნავს, რომ ყოველწლიურად ჩვენი, საქართველოს მოსახლეობის ფინანსური რესურსებით უცხოეთში ვქმნით დაახლოებით 200 000 საშუალო ანაზღაურებად სამუშაო ადგილს. შემოსული იმპორტული პროდუქციის დიდი ნაწილი სწორი ეკონომიკური პოლიტიკის შემთხვევაში საქართველოში შეიძლება გაკეთდეს და აქ 100 ათასობით საშუალო ადგილი შეიქმნას.

საინტერესოა, საიდან ხდება უარყოფითი სავაჭრო ბალანსის 6,0 მლრ. დოლარის დაფინანსება? ჩემი ანალიზით, ეს ის თანხაა, რომელსაც უცხოეთში გასული ჩვენი თანამემამულეები ყოველწლიურად აგზავნიან საკუთარი ოჯახების დასახმარებლად და რომლის აღრიცხვაც არ არსებობს და ვერც იარსებებს მანამ, სანამ არ მოხდება უცხოეთში გასული თანამემამულეების შემოსავლების

გადასახადებიდან განთავისუფლება.

როგორც ვხედავთ, არსებული საბანკო და ეკონომიკური პოლიტიკის შედეგად ქვეყნის საკრედიტო რესურსები უცხოეთის ქარხნების დაფინანსებაზე მუშაობენ, თანაც საუკეთესო დაფინანსებაზე – როცა ფინანსური ნაკადები შემოდის პროდუქციის რეალიზაციის გაზრდის შედეგად. ნებისმიერი უცხოური კომპანია ათასგვარ საშუალებას მიმართავს, მილიონებს ხარჯავენ პროდუქციის რეკლამირებაზე, რომ გაზარდოს პროდუქციის რეალიზაცია. საქართველოს ეროვნული ბანკი კი თავისი პოლიტიკით უანგაროდ ეხმარება უცხოურ კომპანიებს ამ საქმეში. რამდენადაც ვიცი, საქართველოს ეროვნულ ბანკს უცხოეთის ბანკებში საგარეო რეზერვის სახით ჩადებული აქვს დაახლოებით 3 მლრ. დოლარი. ეს სახსრებიც უცხო ქვეყნების ეკონომიკაზე მუშაობს. რა გამოდის? ყოველწლიურად უცხო ქვეყნების ეკონომიკაში არა პირდაპირ 9 000 000 000 დოლარის ინვესტირებას ვახდენთ. ჩვენ კი სხვაგან დავეძებთ ინვესტიციებს. ამაზე ნათქვამი ერთი ქართული ანდაზა: ძალი შინ არ ვარგოდა სანადიროთ დარბოდაო.

ფულის ნაკადებთან მიმართებაში კიდევ ერთი საკითხი უნდა განვიხილოთ: რა უკეთესია? **კრედიტების, თუ ინვესტიციების მოზიდვა? ამ კითხვაზე ყველა დაუფიქრებლად გვპასუხობს: რა თქმა უნდა ინვესტიცია. ანალიზი კი გვიჩვენებს, რომ საკითხი ასე მარტივი არაა.**

ინვესტიციის მოზიდვის დროს, ინვესტორს ქვეყნიდან ყოველწლიურად მოგების სახით 20-25% გააქვს, ჩვენნაირი მაღალი რისკის ქვეყნიდან კი 35-40 და მეტი პროცენტი გადის. ესე იგი, საშუალოდ 1 000 000 000 დოლარი ჩადებული ინვესტიციიდან, ყოველწლიურად ქვეყნიდან გადის 250 000 000 დოლარის სავალუტო რესურსი. აღარაფერს ვამბობ სხვა შედეგებზე, გაყიდული მიწები, ტყის მასივები, ბუნებრივი სიმდიდრეები და ა.შ. გარდა ამისა, ეკონომიკური ან პოლიტიკური კრიზისის დროს შეიძლება ინვესტორებმა ერთდროულად მოინდომონ ინვესტირებული თანხების სრულად გატანა. ასეთ შემთხვევაში ქვეყნის ეკონომიკამ შე-

თვალსაზრისი

იძლება სრული ფიასკო განიცადოს. ამის მაგალითად სამხრეთ კორეა გამოდგება. 1998 წელს აზიის ეკონომიკური კრიზისის დროს ინვესტორებმა სამხრეთ კორეიდან ინვესტიციების გატანა დაიწყეს. გასატანი ფულადი სახსრების მოცულობა კორეის მთავრობის დათვლით ასობით მილიარდ დოლარს შეადგენდა და ეკონომიკურ კრიზისში მყოფ კორეეის ეკონომიკას სრული ჩამოშლით ემუქრებოდა. კორეის მთავრობამ მოსახლეობას აუხსნა შექმნილი მდგომარეობა და ხალხს მიმართა თხოვნით, ვისაც რითი შეეძლო დახმარებოდა საკუთარ ქვეყანას. მოსახლეობამ არნახული მოქალაქეობრივი პოზიცია გამოავლინა და ყოველმა მათგანმა მაქსიმუმი გაიღო საკუთარი ქვეყნის ეკონომიკის გადასარჩენად და კრიზისის დასაძლევად.

სულ სხვა ვითარება გვაქვს კრედიტების შემთხვევაში. ეკონომიკური, პოლიტიკური და სხვა სახის კრიზისები კრედიტის დაბრუნებაზე პირდაპირ არ მოქმედებს. უცხოური კრედიტების წლიური პროცენტი კი, როგორც წესი, 3-5%-ს არ აღემატება. მარტივი მათემატიკით შეგვიძლია დავადგინოთ, რომ ქვეყნიდან გასატანი პროცენტის და ძირის ოდენობა ჯამში ნაკლებია, ვიდრე, ანალოგიური თანხის ინვესტირების შემთხვევაში გასატანი მოგების ოდენობაა. მაგალითად 1 000 000 000 დოლარის 10 წლის ვადით კრედიტით აღების დროს 5%-იანი წლიური განაკვეთის შემთხვევაში, პირველ წელს ქვეყნიდან გასატანი თანხის მოცულობა იქნებოდა 150 000 000 დოლარი. არაფერს ვიტყვი იმაზე, რომ 10 წლის შემდეგ საერთოთა აღარაფერი გავაქვეყნიდან.

შევადართოთ ერთმანეთს ერთიდაიგივე თანხის შემთხვევაში ინვესტირებისას ყოველწლიურად ქვეყნიდან გადის 250 მლნ. დოლარი, კრედიტის შემთხვევაში 150 მლნ. დოლარი. ცალსახად ნათელია, რომ ინვესტიციების მოზიდვას კრედიტების მოზიდვა სჯობს.

ახლა ყურადღება მინდა შევაჩერო კიდევ ერთ საკითხზე, ეროვნული ბანკის წყალობითა (და ხელშეწყობით) შეიქმნა ეგრეთწოდებული შავი სიები, რომლებშიც ყოველგვარი ანალიზის გარეშე შეჰყავთ ეგრეთ-

წოდებული ურჩი გადამხდელები, რომლებმაც კრედიტი დროულად არ გადაიხადეს. ამ სიაში მოხვედრილთა ოდენობამ 400 000 კაცს გადააჭარბა. რატომ მოხდა ასე? ასეთი უსინდისოები ვართ ქართველები, ვალები ავიღეთ და არ ვიხდით?!

საქართველოში კრედიტების გაცემის ბუმი 2005-2007 წლებში იყო, ამ პერიოდში ბანკები მეტროებში და ქუჩებში დასდევდნენ ხალხს – მობრძანდით, კრედიტები აიღეთო. ყველასთვის კარგადაა ცნობილი რომ 2007 წელს ახალი მსოფლიო ეკონომიკური კრიზისი დაიწყო, რომელმაც 2008-2009 წლებში პიკს მიაღწია. ამას დაერთო 2008 წლის აგვისტოს ომი, რამაც ისედაც მძიმე მდგომარეობა, კიდევ უფრო დაამძიმა. ჩერდებოდნენ ფირმები, მოსახლეობა უამრავი ადამიანი დაითხოვეს სამსახურიდან. მთავრობამ მსხვილ ბანკებს ფინანსური დახმარება გაუწია, ხალხი კი სულაც არ გახსენებია (თუმცა, როდის ახსოვდათ, ხალხი მათ მხოლოდ არჩევნებზე სტატისტიკური მასის სახით სჭირდებოდათ). უფრო მეტიც, მთავრობამ 2008 წლის ომის შემდგომ არსებულ მძიმე ვითარებაში არ გამოაცხადა საგანგებო მდგომარეობა. ამ შემთხვევაში შეიქმნებოდა ფორსმაჟორული სიტუაცია, რომელიც ფაქტიურად ისედაც იყო. ასეთ დროს, როგორც მოსახლეობა და ფირმები ბანკების წინაშე, ისე საქართველოს ბანკები უცხოური ბანკების წინაშე გარკვეული ხნით ვითარების გამოსწორებამდე (თუნდაც ერთი წლით), შეწყვეტდნენ ვალდებულებების შესრულებას კანონისა და ხელშეკრულებების შესაბამისად. ვალდებულებების შესრულება განახლდებოდა საგანგებო ვითარების დასრულების შემდეგ. ამის ერთ-ერთი ინიციატორი, თუ ერთადერთი არა ეროვნული ბანკი უნდა ყოფილიყო. ეს არ მოხდა! კატასტროფული შედეგი მივიღეთ. უამრავი ფირმა გაჩერდა, ბევრი მადგანი საერთოდ დაიხურა, უამრავი მათგანი კი ბანკებმა გაყიდეს. ამ პერიოდში მოსახლეობის დიდი ნაწილს არამც თუ კრედიტების გასტუმრების თავი არ ჰქონდა, ლუკმა პურის ფულსაც კი ვერ შოუ-

ლობდა. უამრავ ადამიანს გაუყიდეს მანქანები, ბინები და სხვა უძრავ-მოძრავი ქონება. ვინ აგებს პასუხს მთავრობის უმოქმედობის და არასწორი გადაწყვეტილებების შედეგად 100 ათასობით სახლკარდაკარგულ გაუბედურებულ ოჯახზე, ათასობით გაჩერებულ და განადგურებულ ფირმაზე?! **მიმაჩნია, რომ სწორედ მთავრობისა და ეროვნული ბანკის დანაშაულებრივი უმოქმედობა იმის მიზეზი, რომ მოსახლეობამ და ფირმებმა კრედიტების მომსახურება ვერ შეძლეს.**

ეროვნული ბანკის კიდევ ერთი დაუდევრობა მდგომარეობს იმაში, რომ ადამიანის შესახებ ინფორმაცია კომფიდენციალურია და გასაჯაროებას არ ექვემდებარება მითუმეტეს, როცა ამას აკეთებს კერძო სამართლის იურიდიული პირი. ეროვნული ბანკი წინ არ აღუდგა, უფრო მეტიც, ხელი შეუწყო საქართველოში შავი სიების დანერგვას. ნაცვლად მძიმე მდგომარეობაში აღმოჩენილი მოსახლეობის დახმარებისა, როგორც ეს ცივილიზებულ ნორმალურ ქვეყნებში ხდება, ეროვნულმა ბანკმა (და სხვა ბანკებმა) საქართველოს მოსახლეობას შავი სიები შესთავაზა.

ბევრი პოლიტიკოსი და ეკონომიკის ექსპერტი ხაზს უსვამს ეროვნული ბანკის წარმატებულ პოლიტიკას, იმის გამო, რომ ქვეყანაში დაბალი დონის ინფლაციაა და ლარის კურსი უცხო ვალუტებთან მიმართებაში მყარია.

თავს ნებას მივცემ ამ მოსაზრებებს არ დავეთანხმო! თვალსაჩინოებისთვის მაგალითს მოვიყვან სოფლის მეურნეობის სამინისტროზე. აღნიშნული სამინისტროს პოლიტიკა წარმატებულად ჩაითვლება მაშინ, როცა, პროდუქცია უხვადაა და ხელმისაწვდომ ფასად, როცა ამ ფასით კმაყოფილია როგორც მყიდველი, ისე, პროდუქციის მიმწოდებელიც. წინააღმდეგ შემთხვევაში სამინისტროს პოლიტიკა წარუმატებელია. ეროვნული ბანკის პოლიტიკა კი მაშინაა წარმატებული, როცა საკრედიტო რესურსები, ფული, ხელმისაწვდომია ყველასათვის, ანუ ფული იაფია და ინფლაცია მოთოკილი. ესე იგი, ეროვნული ბანკის პოლიტიკა წარმატებული იქნებოდა

მხოლოდ მაშინ, რომ ტარდებოდეს იაფი ფულის პოლიტიკა და არ იყოს ინფლაცია.

რაც შეეხება ლარის კურსს. როგორც ვთქვი, ლარის კურსის შენარჩუნება ძირითადად ხდება უცხოეთში გადახვენილი ჩვენი თანამემამულეების მონური შრომით მიღებული შემოსავლების საქართველოში გადმოგზავნის შედეგად. უფრო მეტიც, ეროვნული ბანკი უცხოური ვალუტის სპეკულაციური ფასებით ყიდვა-გაყიდვის შედეგად მიღებული მოგებით საგარეო რეზერვებს ავსებს. ეს ასეც უნდა იყოს, უცხო ვალუტებთან ლარის კურსის სტაბილური შენარჩუნებისთვის. მაგრამ ლარის კურსის შენარჩუნების საქმეში, ეროვნული ბანკის დამსახურება ნაკლებია.

როგორც ვხედავთ, არსებული პოლიტიკის პირობებში, მთელი ჩვენი საბანკო სისტემა და ფინანსური რესურსები, არაპირდაპირ, მაგრამ უცხო ქვეყნების ეკონომიკაზე მუშაობს. არ იქნება ახალი თუ ვიტყვი, რომ არსებული პოლიტიკის შედეგად ქვეყნის ეკონომიკა მძიმე კრიზისში იმყოფება. მართალია, პენსიები და ხელფასები გაიცემა და სახელმწიფო ბიუჯეტი სხვა ვალდებულებებსაც ასრულებს, მაგრამ, პრაქტიკულად ქვეყანაში ცოტა რამ თუ მუშაობს. მამ როგორ ხდება სახელმწიფო ბიუჯეტის შევსება?! შეიძლება პირდაპირ ითქვას, რომ აქაც საინტერესო სქემები მუშაობს, რომელიც ეკონომიკის სიცოცხლისუნარიანობასთან

პრაქტიკულად კავშირში არ არის. განვიხილოთ ეს სქემა პენსიების მაგალითზე:

თუ საარსებო მინიმუმი ბევრად აღემატება პენსიონერის პენსიას, მაშინ, მის მიერ გაღებული თვიური ხარჯებიდან (თუ ამის წყაროები მას გააჩნია), გადასახადებით ამოღებული თანხა საკმარისი და შეიძლება მეტიც იყოს პენსიის გასაცემ თანხაზე. თუ მას დაფინანსების სხვა წყაროები არ გააჩნია, მაშინ იგი იღუპება ნელი სიკვდილით, შიმშილით, უდენობის, უნამლობის და ა.შ. შედეგად.

ამ სისტემამ, რომ იმუშაოს საჭიროა შესრულდეს 2 პირობა:

- **საარსებო მინიმუმი ბევრად უნდა აღემატებოდეს პენსიას. ამის დასათვლელად ფორმულის გამოყვანაც კი შეიძლება.**

- **უმკაცრესი საგადასახადო დისციპლინა.**

ასეთი პოლიტიკის დროს სოციალურად დაუცველი ადამიანები პრაქტიკულად განწირულები არიან. ვინაიდან, მათი სოციალური დახმარება ბევრად ნაკლებია, ვიდრე, პენსიონერის პენსია.

სახელმწიფო ბიუჯეტის შევსების უამრავი სხვა სქემები არსებობს, რომლებიც კავშირში არა არის ეკონომიკურ აქტივობასთან:

გარიგებითი სამართალი. თუ სოლიდურ თანხას შეიტან ბიუჯეტში, მაშინ

შეგიძლია ციხეში არ ჩაჯდე ბიუჯეტში შესატან თანხებს გვახდევინებენ ყველაფერში. ელემენტარული

ცნობის აღებისას 35-50, ხოლო თუ იმავე დღეს გინდა, 150 ლარია გადასახდელი. ელემენტარული დარღვევის დროს, მძღოლების მიერ გადასახდელი ჯარიმა 50 ლარიდან 250 ლარამდეა. იურიდიული პირების მიერ კანონდარღვევებზე ჯარიმები ათასობით ლარს შეადგენს, მიზეზები კი უამრავი შეიძლება მოიძებნოს. ეს სხვა არაფერია, თუ საკუთარი ხალხის ძარცვა, რომელიც კანონითაა დაშვებული.

გარდა ამ სქემებისა, რომლებიც ბიუჯეტის შევსებას ხმარდება, არსებობს კიდევ სხვა სქემები, რომლებიც მოსახლეობის გაღატაკებას და ეკონომიკის ნგრევას ემსახურება. ყოფილმა ხელისუფლებამ მოსვლის დღიდან ბიზნესების

ჩამორთმევა დაიწყო. ყველას ეგონა გასწორდებოდა ის უკანონობები, რომლებიც წლების წინ ხდებოდა – როცა, ერთეულებმა მილიარდობით დოლარის სახელმწიფო ქონება „კაპიკებად“ ჩაიგდო ხელში. დანარჩენ მოსახლეობას კი ხელისუფლებამ, ჯერ რაც ქონდა ის წაართვა ბანკების ანაბრების სახით, შემდეგ კი 5 დოლარიანი (საბაზრო ღირებულების მიხედვით) ვაუჩერი შესთავაზა მილიარდობით დოლარის სახელმწიფო ქონების სანაცვლოდ. თუმცა, ამით სამართლიანობა კი არ აღსდგა, ახალი უსამართლობა მოხდა. მილიარდობით დოლარის ქონება კიდევ უფრო მცირე ჯგუფის ხელში გადავიდა და მათი საკუთრება გახდა. ხელისუფლება არ მოერიდა არა მხოლოდ არსნორი პრივატიზების შედეგად ქონების ჩამორთმევას და მათთვის სასურველი „ახლად გამოჩეკილი“ „ბიზნესმენებისთვის“ გადაცემას, არამედ, სრულიად კანონიერ მფლობელობაში მყოფ კერძო საკუთრებასაც უცერემონიოდ ართმევდნენ. ერთერთ მაგალითად ტელეკომპანია „იმედი“ გამოდგება, ანალოგიური ხდებოდა ბევრ სხვა კომპანიაში: „მაგთი“, „კავკასუს ონლაინი“, ნავთობის ბიზნესი და ა.შ. უკანონობას უკანონობა ემატებოდა – სახელმწიფოს კუთვნილებაში მყოფი ათასობით ობიექტი სიმბოლურ ფასებში (ხშირ შემთხვევაში 1 ლარად) კერძო საკუთრებაში გადადიოდა ერთეულების ხელში. „დემოკრატიის პირველი ტალღის“

თვალსაზრისი

დროს ქონების გადანაწილება, რომ დაამთავრა, ხელისუფლებამ „დემოკრატიის მეორე ტალღა“ დაიწყო და „ახალი სიმაღლეების“ ალება გადანაცვლიტა. დაიწყო ბიზნესების გამსხვილების პროცესი. ეს პროცესი აფთიაქებით დაიწყო. სახელმწიფოს ხელშეწყობით რამდენიმე კომპანია ამ ბაზარზე დომინანტი გახდა. შემდეგი „იერიში“ ქუჩებში მდგარ სავაჭრო ჯიხურებზე და ზოგიერთ ბაზრობებზე მიიტანეს. ძალიან მალე ისინი გააუქმეს და მათ ადგილზე სუპერმარკეტები გააკეთეს, რომლებსაც რამდენიმე კომპანია მართავს. ამას მოჰყვა ხორცის ბიზნესი, მიკრო სამარშუტო ავტობუსები და ა.შ. ეს პროცესები ზოგ სფეროებში ღიად, ზოგან კი ფარულად მიდიოდა. ამის შესახებ საუბარი დიდხანს შეიძლება!..

კარგად დავაკვირდეთ – რა ხდება, პრაქტიკულად ერთი და იგივე ბიზნეს-ჯგუფების ხელში გადავიდა და თავი მოიყარა უზარმაზარი ქონება. ამ ყველაფერმა საშინელი, კატასტროფული ეკონომიკური შედეგების წინაშე დაგვაცენა. ათი ათასობით ოჯახი ელემენტარული შემოსავლების გარეშე დარჩა. ერთი სავაჭრო ჯიხური რამდენიმე ოჯახს ინახავდა. ერთი სამარშუტო ტაქსი, სულ ცოტა 3 ოჯახს არჩენდა. უამრავი ადამიანი ბიზნესის იმ სფეროებში

გადავიდა, სადაც მონოპოლია ჯერ კიდევ არ არის და ამ სფეროებში დასაქმებულთა შემოსავლებზე იმოქმედა უარყოფითად. მონოპოლიის პირობებში მკვეთრად გაიზარდა ფასები მედიკამენტებზე, პროდუქტებზე, ტრანსპორტზე, სანვავზე და ა.შ. ასეთი სახის დანაშაულებრივი ეკონომიკური პოლიტიკის შედეგად მოსახლეობის უდიდესი ნაწილი უცებ მცირე დროში გაღატაკდა. ამის მიზეზი იყო ერთის მხრივ ის, რომ ის ფინანსური რესურსები, რომლებიც მოსახლეობაში იყო, მცირე ბიზნეს-ჯგუფების ხელში აღმოჩნდა და მეორეს მხრივ, მონოპოლიის შედეგად გაძვირებული ფასები. პროდუქციის და მომსახურების ფასებში მოგება ხშირ შემთხვევაში ათასობით პროცენტში ითვლებოდა ასე იყო მედიკამენტებზე. ანალოგიური სიტუაცია იყო ბევრ სხვა პროდუქტზეც: გავისენოთ შემთხვევა, როცა ერთ-ერთმა კომპანიამ 20 ლარად შექნილი ნაძვი 1000 ლარად გაყიდა და 5000 პროცენტისანი მოგება მიიღო. ვნახოთ რა ხდება სარეკლამო ბაზარზე მონოპოლიის შედეგად საერთო ნაციონალური მაუწყებელი დომინანტი ტელეკომპანიების ერთი წუთი სარეკლამო დროის ღირებულება 4000 დოლარიდან იწყება. უფრო ღრმად ჩავწვდეთ ამ დანაშაულებრივი ეკონომიკური პოლიტიკის შედეგებს.

რა თქმა უნდა, წუთში 4000 დოლარის გადახდას ცოტა თუ ვინმე შეძლებს ქართული ფორმებიდან და კომპანიებიდან. სამაგიეროდ ამ ტელეკომპანიების სარეკლამო დრო უხვადაა გაჯერებული უცხო კომპანიების პროდუქციის სარეკლამო რგოლებით. როგორც ვხედავთ, არა მხოლოდ საკრედიტო რესურსი, არამედ სარეკლამო რესურსიც ფაქტიურად მთლიანად უცხო კომპანიებზე მუშაობს. ამ დროს რაც არ უნდა კარგი პროდუქცია გქონდეს, როგორ გინდა, გაყიდო, თუ რეკლამა არ გაუკეთე. შეიძლება ასეთ ვითარებაში თანაბარ კონკურენციაზე იყოს საუბარი?!

ყოველივე ზემოთქმულიდან კარგად ჩანს, რომ საბაზრო ეკონომიკაში თუ არ ჩაერივ და გარკვეული რეგულირება არ მოახდინე, არა „თავისუფალი კონკურენციის კანონი“, არამედ, ჯუნგლების კანონი მოქმედებს: „ძლიერი ჭამს სუსტს“.

ახლად წარმოშობილი ბიზნეს-ჯგუფების კომპანიები ოფშორულ ზონებში არიან რეგისტრირებულები, ყველამ კარგად იცის, ვინც დგანან მათ უკან და ვისი კომპანიებიცაა, მაგრამ ცოტა თუ ვინმე ლაპარაკობს იმ ეკონომიკურ და სოციალურ შედეგებზე, რაც ამ კომპანიებმა შეიძლება დამართოს ქვეყანას. ფაქტიურად ქვეყნის ფინანსური რესურსების უდიდეს ნაწილს ეს ბიზნეს-ჯგუფები აკონტროლებენ. ეს ფინანსური რესურსები საბოლოო ჯამში ოფშორულ ზონებში მავანისა და მავანის ანგარიშებზე ილექება.

დავაკვირდეთ რა ხდება, მუშაობს ერთგვარი „საქაჩი“, რომელიც საქართველოს მოსახლეობიდან თანხებს ქაჩავს და ოფშორულ ზონებში გადააქვს. ეს სისტემა განაპირობებს მოსახლეობის კიდევ უფრო გაღარიბებას და ცალკეული ბიზნეს-ჯგუფების არნახულ გამდიდრებას. მთავრობა გვიმტკიცებს რომ კორუფცია არ არისო, მაგრამ ის, რაც არის, კორუფციაზე გაცილებით დიდ საფრთხეს წარმოადგენს ქვეყნისათვის.

ჩემი ანალიზით, არსებული სისტემა ეკონომიკური განვითარების შეჩერების მიზეზი და არა ხელისუფლებაში მოსული ახალი ძალა. ამ სისტემის შედეგები მომავალში კიდევ უფრო სახიფათო იქნება!

როცა უცხოეთში დიდი ოდენობის ფინანსური რესურსი გადის, იზრდება მოთხოვნილება უცხოურ ვალუტაზე, რაც აისახება ლარის კურსზე. აქამდე ეს არ იგრძნობოდა ვინაიდან აგვისტოს ომის შემდეგ დიდი ოდენობის უცხოური ვალუტა შემოდოდა დახმარებებისა და კრედიტების სახით, რაც სტაბილურს ხდიდა ეროვნული ვალუტის კურსს. გარდა ამისა, თვითონ ეს სისტემა ახალია და საბოლოო სახეცოტახნის წინ მიიღო. მომავალში დახმარებები და საკრედიტო რესურსები შეიძლება იმ ოდენობით აღარ შემოვიდეს, სამუშაო ძალისა და პროდუქციის ექსპორტით მიღებული სავალუტო შემოსავლები კი შეიძლება საკმარისი არ აღმოჩნდეს. აი მაშინ, ლარის კურსს ეს სისტემა მოულოდნელად წამოსული ზვავით დაარტყამს.

მთავრობა გვიმტკიცებს, რომ საკმარისი რესურსები გვაქვს და ლარის კურსს არაფერი ემუქრება. ამტკიცებენ, რომ ის მილიარდები, რომელიც უცხოეთში საგარეო რეზერვის სახით აქვთ, ლარს ნებისმიერ საფრთხეს აარიდებს. ზუსტათ ასე გვიმტკიცებდნენ 1998 წელსაც. ამ პერიოდში საგარეო რეზერვი 280 მლნ. დოლარი იყო. როცა ეკონომიკური კრიზისი გაღრმავდა და ლარის კურსს „დაარტყა“, მთავრობამ მცირე დროში (1 თუ 1,5 თვეში) 200 მლნ. დოლარზე მეტი დახარჯა იმ იმედით, რომ ლარის კურსის ვარდნას შეინარჩუნებდა, მაგრამ ვერ უშველა. ბოლოს თავისუფალ ვარდნაში გაუშვა და კურსი დოლართან მიმართებაში 1,68 დან 2,60 ავარდა. ლარის კურსს არანაირი მილიარდები არ უშველის, თუ ზემოთ მოყვანილი სისტემა არ შეიცვალა. არ მინდა ვისაუბრო ლარის კურსის ვარდნის ეკონომიკურ შედეგებზე, რაც სრული კატასტროფა იქნება.

როგორც ვხედავთ, ეკონომიკა ნადგურდება, ჩვენი, როგორც ბუნებრივი ისე ფინანსური რესურსები უცხოეთში გაედინება და უცხო ქვეყნების ეკონომიკაზე მუშაობს, ადგილობრივი რესურსების მნიშვნელოვანი ნაწილი უცხოელების ხელში გადადის, საქართველოს მოსახლეობის დიდი ნაწილი მონურ შრომას ეწევა უცხოეთში, საქართველოში

დარჩენილ მოსახლეობას კი უმოწყალოდ ძარცვავს საკუთარი ხელისუფლება – იგი არ ერიდება ადამიანთა სიცოცხლისა და ერის გენოფონდის გაყიდვასაც კი!

ბიზნესის დანყება სულ სხვაა და მარტო რეგისტრაცია საკმარისი არ არის. ბიზნესის დასაწყებად საჭიროა: ოფისი, პროფესიული კადრები, საოფისე და საწარმოო მოწყობილობები, ფინანსური რესურსები და ა.შ. ყველა ამ ჩამოთვლილი მიმართულებით ხელისუფლება არანაირ პოლიტიკას არ აწარმოებს. სხვა ქვეყნებში დამწყები ბიზნესისთვის სხვადასხვა სახის ხელშეწყობა და შეღავათები არსებობს. ჩვენთან პირველივე დღიდან გადასახადები უნდა გადაიხადო. მხოლოდ ქართველ კაცს თუ მოუვა თავში აზრად, მომავალ წელში გადასახდელი მოგების გადასახადი, ავანსად გადაგახდევინოს სავარაუდო მოგების გადასახადის სახით მიმდინარე წელს. თუ გაგიმართლდა ბანკის კრედიტი შეიძლება აიღო მხოლოდ თვის შემდეგ, ისიც სტაბილური შემოსავლები თუ გაქვს. არადა, რომელ სტაბილურ შემოსავლებზეა საუბარი არასტაბილურ ქვეყანაში (საპროცენტო განაკვეთები 2-3 ჯერ მეტია, ვიდრე სხვა ქვეყნებში)?!

მიუხედავად ბევრი სასიკეთო და საინტერესო ცვლილებისა, სამწუხაროდ საქართველოს ახალმა ხელისუფლებამ არსებული სქემები და სისტემები ძირითადად დატოვა და როგორც ჩანს, მათ შეცვლას არც აპირებს. ჩემი დაკვირვებით, არც იმ საფრთხეებს აანალიზებს, რაც ამ სქემების არსებობის შემთხვევაში ქვეყანას წინ ელოდება. პრემიერმა ფრთხილი პოლიტიკა უნდა გავატაროთ, საბანკო სისტემა, რომ არ დავანგრიოთ!

დასანგრევი უნდა დაინგრეს და ახალი აშენდეს. ვის სჭირდება ისეთი ბანკები, რომლებიც უცხო კომპანიებს ამდიდრებენ და ქართულ ეკონომიკას და ქართულ სახელმწიფოს ანგრევენ, საქართველოს მოსახლეობას კი ალატაკებენ?! რა გამოდის? ანგარიში უნდა გაუწიოთ ყველას, მაგრამ არა საკუთარ ქვეყანას და მის მოსახლეობას!..

ახალი ხელისუფლება, გვაიმედებს, რომ ორი წელიწადი უნდა მოვითმინოთ და მერე ყველაფე-

რი კარგად იქნება. ეს მაშინ, როცა „გაჭირვებულმა“ მინისტრებმა ვერ მოითმინეს – ჯერ სარფიანი პრემიები დაირიგეს, შემდეგ კი ხელფასი გაიორმაგეს...

კარგია ახალმა ხელისუფლებამ სოფლის მეურნეობის აღორძინება რომ გადაწყვიტა. მაგრამ, გლეს ერთ ჰექტარზე 300-500 ლარს, რომ მისცემ, ჰექტრის მოვლა კი გაცილებით მეტი ჯდება, დანარჩენი თანხა საიდან უნდა აიღოს?! გაცივებული კრედიტების მოცულობა უჩვენებს, რომ ეს სქემა, არ მუშაობს. ხელისუფლების ეს პროგრამა ძალიან ჰგავს სააკაშვილის ხელისუფლების „დასაქმების პროგრამას“. როცა პროგრამის განსახორციელებლად ჯერ 50 მლნ. ლარი გამოყო, შემდეგ 150 მილიონი. თუმცა, ამ თანხებით შექმნილი სამუშაო ადგილი არავის უნახავს(!)

სამწუხაროა ისიც, რომ საქართველოში შოუბიზნესზე გაცილებით უფრო მეტი იხარჯება, ვიდრე მეცნიერებაზე და განათლებაზე. ეს სფეროები წინა ხელისუფლებამ ფაქტიურად მიწასთან გაასწორა.

P.S.სულაც არ მინდა ახალი ხელისუფლების კრიტიკა, ამის საფუძვლიანი მიზეზი რომ არ არსებობდეს. დღევანდელმა მთავრობამ სხვა თუ არა, ერთი რამ კარგი გააკეთა: ნერტილი დაუსვა საქართველოს ისტორიის ერთ-ერთ შავ ლაქას, პერიოდს რომელსაც „ნაციონალური მოძრაობის“ მართველობის პერიოდი ექია. ნერტილი დაუსვა და შეაჩერა XXI საუკუნის ფაშისტური რეჟიმი საქართველოში. რომლის დროსაც ბევრი ზემოთ მოყვანილი და სხვა საშინელი სქემები და სისტემები მუშავდებოდა და ინერგებოდა.

ახალი მთავრობის პოლიტიკის ავკარგინობაზე საუბარი, ალბათ ნაადრევია. ნეტავ ყველაფერი ისე გამოვიდეს, როგორც არჩევნების წინ „ვოცნებობდით“. თუმცა, დღემდე რაც კეთდება, თუ ამით ვიმსჯელებთ: „ეს გზა ეკლესიამდე ნამდვილად არ მიგვიყვანს“!..

ნასყიდა დარბუაშვილი,
ეკონომიკის აკადემიური
დოქტორი